

חגי ה. שבתאי, עו"ד
אריה שפירא, עו"ד
גלי פלד-שבתאי, עו"ד
אלון וילנר, עו"ד ומגשר
אופיר לוי, עו"ד ומגשר*
גיל עוז, עו"ד ומגשר
יוליה פק חלמיש, עו"ד**
שלומית ארון, עו"ד***
ענת סער, עו"ד*
הלל ארצי, עו"ד****
לירז גונן-אללוף, עו"ד

* מוסמך (ma) משפטים
** חברת לשכת עוה"ד ניו יורק
*** מוסמכת (ma) גיאוגרפיה
התמחות בלימודים עירוניים ואזוריים
**** מוסמך (ms) תואר שני במדעי הטבע

12.7.09

חוזר משרד 19/09, אישה פועלת בניגוד לתקנון הקיבוץ – מה תהיה ההשלכה על הבעל?

מקרה מעניין המתייחס לשאלת חובת הנאמנות במסגרת המשולש - חבר קיבוץ, בן הזוג והקיבוץ - הגיע עד לכותלי בית המשפט העליון בירושלים אשר דן בהחלטת האסיפה הכללית של קיבוץ קלי"ה להוציא שני בני זוג מהקיבוץ ולהפסיק חברותם בו.

ואלו הם בתמצית הפרטים העיקריים של המקרה :

אשתו של זבולון הרטי העלימה מהקיבוץ חלק ניכר מהכנסתה החודשית, וזאת בניגוד לתקנון המחייב של הקיבוץ.

זבולון הרטי, הבעל, חבר הקיבוץ רוב חייו הבוגרים, שאף ילדיו בקיבוץ, טען כי לא ידע ברוב התקופה על העלמת הכספים וכי לאחר שגילה אודותיה לא ידע על היקפה הכולל, כי הוא ואשתו מנהלים חשבונות בנק נפרדים ולפיכך לא נהנה מהעלמת ההכנסות, וכי לא דיווח על כך לקיבוץ לאחר שנודע לו על העלמת הכספים משום שהיה נאמן לאשתו.

לאחר שהתברר העניין בקיבוץ התכנסה האסיפה הכללית והחליטה בהצבעה בפתק אחד להוציא את שני בני הזוג מהקיבוץ ולהפסיק את חברותם בו, וזאת בנימוק שמדובר במעשה בלתי הוגן הפוגע ביסודות הקיבוץ, במטרתיו ובאורחות חייו.

חגי שבתאי, שפירא משרד עורכי-דין
Hagay Shabtay, Shapiro Law Offices

בני הזוג פנו בתביעה לבית משפט מחוזי אשר ביטל את החלטת האסיפה הכללית לגבי הבעל, וקבע כי ההחלטה להוציא את הבעל מהקיבוץ מבוטלת, לרבות משום שדיעתו של הבעל הייתה מוגבלת בזמן בהיקף ובמהות, משום שאין לחייב בעל "להלשין" על אשתו מכח תקנת הציבור ועקרונות המשפט הישראלי, ומשום שאין להתייחס אל בני הזוג כיחידה אחת הנושאת אחריות קולקטיבית, ולא נכון היה להשתמש בפתק אחד בהצבעה לגבי שני בני הזוג.

הקיבוץ ערער על החלטת בית המשפט המחוזי לבית המשפט העליון. בית המשפט העליון בפסק דין ארוך ומנומק חזר על הלכות קודמות לפיהן נקודת המוצא שנקבעה הינה כי יש לנהוג בריסון ובאיפוק בכל הנוגע לביקורת שיפוטית על החלטות האסיפה הכללית, וזאת על מנת שלא לערער את כוחו וסמכותו של הגוף הקולקטיבי של הקיבוץ כלפיו חבריו; מאידך ציין בית המשפט כי יתערב בהחלטת האסיפה הכללית כאשר הפגיעה בזכויותיו של חבר הקיבוץ חמורה, וכאשר ישנם פגמים היורדים למהות ההחלטה ולשורש שיקול הדעת שהפעילה האסיפה הכללית.

בית המשפט העליון, מפי כבוד השופט ג'ובראן, בדק את החלטת האסיפה הכללית בשלושה מישורים – מהותי, פרוצדורלי ונורמטיבי:

במישור המהותי – האם היה הליך ההוצאה בהתאם להוראות הדין החל – פקודת האגודות השיתופיות, התקנות, ותקנון הקיבוץ.

במישור הפרוצדורלי – האם ההליך בו נתקבלה ההחלטה היה כשיר או שנפל בו פגם כגון אי מתן זכות שימוע. במישור הנורמטיבי – האם ההחלטה גופה היא סבירה, התקבלה בתום לב ובדרך מקובלת והאם נשקלו שיקולים זרים בקבלתה.

לגבי המקרה שלפנינו קבע בית המשפט העליון כי בנסיבות העניין התנהגותו של הבעל אינה נכנסת להגדרת "מעשה בלתי הוגן הפוגע ביסודות הקיבוץ, במטרותיו או באורחות חייו" וכי אין לנקוט נגדו בסנקציה של הוצאת חבר מהקיבוץ - היא הסנקציה החמורה ביותר שיכול הקיבוץ להפעיל כלפי חבר בו ופוגעת בכבודו, בחרותו ובקניינו של החבר. עוד קבע בית המשפט העליון כי עצם ההצבעה בעניינו של הבעל בפתק אחד עם ההצבעה לגבי האישה הינה פגם מהותי במישור השירות הליך הוצאת הבעל מהקיבוץ.

השופטת פרוקצ'יה הצטרפה לדעת השופט ג'ובראן, ופסקה כי הוצאת אדם מן הקיבוץ, משמעה פגיעה בשורה של זכויות אדם חוקתיות, הינה מעשה המיועד למצבים קיצוניים ביותר של התמוטטות הבסיס המשותף להמשך שותפות בחיים, בלא אפשרות לשיקום. כבוד השופטת קבעה כי היה על האסיפה הכללית לשקול אפשרויות חלופיות מידתיות אחרות לטפל בהפרה וכי ההחלטה על עקירת הבעל מהקיבוץ מהווה פגיעה בלתי מידתית, ומבוטלת.

וכך נשאר חבר הקיבוץ זבולון הרטי חבר קיבוץ קלי"ה.

פרטי פסק הדין: ע"א 11533/05 **קיבוץ קלי"ה נ' זבולון הרטי**, בית משפט עליון, החלטה מיום 20.2.2008.

סניף מרכזי: שד' בן ציון 25 תל אביב, 64286 טלפון: +972 (3) 5259050 פקס: +972 (3) 5259051 דואר אלקטרוני: info@hs-law.org

סניף צפון: קיבוץ עין חרוד מאוחד 18965 טלפון: +972 (4) 6485325 פקס: +972 (4) 6485817 דואר אלקטרוני: gili@hs-law.org